

184

EŠD: 26623

Naselje: **Planina**Občina: *Postojna*Ime: **Planina – kapelica v Dolnji Planini**Področje: *E, R*

Obdobje: 1872

V Planini, na robu desnega ovinka glavne ceste Postojna–Ljubljana, na parc. št. 1065/1, k. o. Dolenja Planina, stoji nasproti hiše Planina 23 kapelica odprtega tipa, zidana v gotski maniri. Kapelica ima kvadraten tloris. Ob straneh prednje fasade sta postavljena zidana slopa s profilirano izvedenim vzorcem v ometu, ki se zaključujeta s fialama. Dvokapna streha, prevlečena s pločevino, sledi notranjemu oboku. Šilastoločna vhodna odprtina je opremljena z lesenim krogovičjem.

Kapelica ima tri zidane fasade. Stranski dve se odpirata z ozkima in visokima, šilasto zaključenima oknoma, zadelanima z leseno polkno. Ob zadnjo steno je v notranjosti prislonjena s kamnito ploščo prekrita mensa z napisom Matija Koren in letnico 1872. Nad njo se pne večje leseno razpelo s Križanim. Ob kapelici rasteta dva velika divja kostanja.

Kapelica v Dolnji Planini (foto: E. Belingar, 2007)

Kapelico je dal postaviti domačin Matija Koren, rojen leta 1803 in umrl leta 1873 v Ljubljani. Ta veleposestnik iz Planine je živel v hiši, ki je postavljena nasproti kapelice in danes nosi številko 23. Bil je tudi lastnik sosednje zgradbe Planina 24, v kateri je bila gostilna. Matija Koren naj bi bolehal, v zahvalo za premagano bolezen pa je dal postaviti kapelico. Matija Koren je pokopan na pokopališču v Planini, kjer ima grob s kamnitim nagrobnikom, na njem pa epitaf: Pokriva grob te oče dragi, ki ljubil gorško soprogo si družino, ki živel si možak preblagi, za vero sveto in za domovino. Naj truplo v miru zdaj počiva, naj duša rajsko srečo uživa.

Po posestniku je dedoval njegov sin Karel Koren, ki je v bližini sezidal še hišo z današnjo številko 25 ter dvignil hišo Planina 23, ki je bila prej pritlična. Verjetna letnica teh sprememb je 1888, ki je vklešana v ravno preklado kamnitega portala hiše Planina 23. Pozneje sta hiši prešli v več rok. Trgovina, mesnica in gostilna so delovale do leta 1945, ko je bila posest skoraj v celoti nacionalizirana.

Kapelica je postavljena ob robu cestišča, podprtega s škarpo, ki pa sta jo bližnji drevesi razrušili, tako da je v dolžini več metrov sploh ni bilo več. Ker je obstajala zelo velika verjetnost porušitve roba cestišča, hkrati pa tudi kapelice, smo pozvali Direkcijo RS za ceste, saj poteka škarpa po zemljišču v državnih lasti. Obenem smo ugotovili, da so poškodbe na kapelici, zaradi katerih je potrebna njena sanacija, nastale predvsem zaradi zamakanja, saj so bila dela ob ublažitvi desnega ovinka v petdesetih letih 20. stoletja izvedena nestrokovno. Na makadamskem izogibališču nad škarpo je namreč ob nalivih zastajala voda in se tam dalj časa zadrževala, kar je tako na škarpi kot na izogibališču povzročalo poškodbe.

Sama kapelica je v slabem gradbenem stanju. Ometi, posebej na dekorativno obdelanih delih fasade na zunanjsčini kapelice so močno poškodovani. Prisotne so razpoke, odstopanje, podmehurjenost, preperelost, odpadanje in luščenje vrhnjih plasti ometa. Omet je pri tleh močno preperel in bi ga bilo treba nadomestiti. V notranjsčini kapelice je bilo ugotovljenih osem plasti beležev. Beleži v notranjsčini se luščijo in odpadajo. Omet je približno 30 cm od tal močno preperel in bi ga bi bilo treba nadomestiti.

Izdelani so bili tehnični posnetek obstoječega stanja, program in ocena konservatorsko-restavratorskih posegov za sanacijo kapelice ter krogovičja in razpela v kapelici ter strokovne podlage za razglasitev za spomenik lokalnega pomena.

Najprej je bilo treba zagotoviti statično sanacijo terena, na katerega je kapelica postavljena. Po dolgotrajnem dopisovanju in posredovanju je v

avgustu 2007 Cestno podjetje Koper po naročilu Direkcije RS za ceste izvedlo sanacijo poškodovane škarpe v Planini: zabetonirala se je izpodjeda pod kapelico in izvedel se je betonski podporni zid nižje višine, kot je bil prvotni, ter provizorični odtočni jarek na izogibališču za odvajanje meteorne vode. Izvedbo kamnite obloge podpornega zidu po vzoru še ohranjenega dela je Direkcija RS za ceste uvrstila v predlog plana za leto 2008.

Nad škarpo sta zasajena dva kostanja, katerih koreninski sistem drži skupaj tako škarpo kot rob cestišča, po katerem poteka promet na odseku ceste Planina–Ravbarkomanda. Oba sta v izredno slabem stanju in potrebna takojšnje sanacije, posredno pa z odpadlimi vejami predstavljata tudi potencialno nevarnost za kapelico samo. V oktobru 2007 smo pridobili mnenje z oceno stroškov za izvedbo nujno potrebnih del na kostanjih, ki bi ju bilo treba vsaj obrezati in v naslednjem letu zdraviti, saj je v nasprotnem primeru ogrožen obstoj kapelice, obstaja pa tudi možnost oviranja prometa po cesti.

Konservatorski cilj je statično stabilna ter sanirana kapelica z restavratorsko obnovljenimi detajli. Glede na zgoraj povedano, je realizirana le prva točka programa.

Eda Belingar, Andrej Jazbec

185

EŠD: 6277

Naselje: Počehova

Občina: Maribor

Ime: Počehova – hiša Počehova 35

Naslov: Počehova 35

Področje: E

Obdobje: prva polovica 19. stoletja

Večjo, nekoč gosposko zidanico iz 19. stoletja z ohranjeno vinsko kletjo, leseno prešo, datirano z letnico 1851, in stanovanjskim delom ter pripadajoče posestvo so lastniki z denacionalizacijo dobili vrnjeno. Začeli so urejati vinograde in obnavljati stavbo. Ko so uredili s strankami, ki so bile v njej naseljene, so najprej obnovili streho, da so preprečili nadaljnje propadanje stavbe.

Poslopje Marinovega vinogradniškega posestva stoji v bližini Maribora, v rahlem pobočju zahodno od ceste, ki vodi skozi Počehovo. Stavba, grajena v dveh fazah, je podolžnega tlorisa, v celoti podkletena in poudarjena z osrednjim izstopajočim rizalitom. Krita je z dvokapno strmo streho. Poudarjeno sredinsko trikotno čelo dopolnjuje dekorativno oblikovan lesen strešni okrasek. Fasada je bogato

členjena z rustiko in pilastri v spodnjem, kletnem delu in profiliranimi okenskimi obrobami, mejnim in podstrešnim zidcem ter šivanimi robovi v zgornji, stanovanjski etaži.

V letu 2007 so lastniki na podlagi naših konservatorskih smernic in pod konservatorskim nadzorom obnovili glavno, jugovzhodno fasado. Pri tem je bilo treba urediti kletna okna, eno neustrezno odprtino zazidati, tri odprtine pa zmanjšati na velikost originalne kletne odprtine. Izdelana in vstavljena so bila vsa nova kletna okna po vzoru starih. Korigirati je bilo treba tudi neustrezno okensko odprtino v nadstropju stavbe. Pri obnovi fasade je bilo treba odbiti poškodovane dele ometov in jih nadomestiti z novimi, apnenimi, izdelati nove manjkajoče profilirane okenske obrobe, dele mejnega in strešnega zidca ter popraviti šivane robe in pilastre v osrednjem rizalitu. Fasada je pobarvana v svetlooker barvi.

Vzporedno s fasado so se lastniki lotili tudi prenove kletnih prostorov s prešo in vinsko kletjo. Tu je bilo treba ohranjati razporeditev prostorov, originalno vinsko klet, vse oboke, vsa stara vrata in leseno prešo, neustrezna vrata vinske kleti pa zamenjati z novimi, narejenimi po analogiji. V lanskem letu so bila restavrirana obojna zunanja dvokrilna kletna vrata, ki so nameščena v rizalitu glavne, južne fasade, in notranja vrata v kletnih prostorih, neustrezna vrata vinske kleti pa bo treba nadomestiti z novimi, narejenimi po analogiji. Pri obnovi vrat so bili ohranjeni ter ustrezno restavrirani staro okovje in kljuke. Poškodovane, odpadajoče omete iz obočnih pol in ostenja je bilo treba odstraniti in nadomestiti z novimi, apnenimi. Obnoviti je treba ohranjeno leseno emporo oziroma notranji gank v prostoru preše. Poškodovane lesene dele konzol in ograje je treba zamenjati z novimi, narejenimi po vzoru starih, originalnih. Prostore je treba tlakovati z opečnimi tlakovci po vzoru še delno ohranjenih v prostoru preše, leseno prešo je treba strokovno restavrirati in ohraniti vse njene stare originalne dele (vreteno, prešpan, krnico ...) ter jih ustrezno sanirati.

Jelka Skalicky

186

EŠD: 1880

Naselje: Podgorje

Občina: Kamnik

Ime: Podgorje – cerkev sv. Nikolaja

Področje: UA

Obdobje: 18. stoletje, 19. stoletje, 1897, prva polovica 20. stoletja